

Thea Gade efter skilsmissen

Skrevet af Poul Christensen og bragt i Lokalthistorisk Forenings medlemsblad "Hanen" 2006

Thea Gade

Da Niels Peter Andersen Gade 9. september 1897 bliver arresteret for utugt og nogle dage senere tilstår, skriver Thea i et brev dateret 15. september 1897 til Provst Rasmussen og beder ham om en samtale om mange ting, først og fremmest skilsmisse. "Det stod mig klart, at jeg umuligt turde vove længere at være hans hustru, og at hans opførsel imod mig for Gud og mennesker har løst mit troskabsløfte, så jeg fra det øjeblik af ikke har betragtet ham som min mand". Senere i samme brev skriver Thea at "selv er jeg til mode, som om jeg var sluppet ud af slaveriet. Alle viser mig kærlighed og deltagelse, og jeg bor atter, som den sumeriske kvinde sagde "midt iblandt mit folk"". Efter flere besværligheder, verdslig og gejstlig mægling, protester fra Niels Peter, men ved god hjælp af hendes farbror provst Marcus Wøldike, Brahetrolleborg og Provst Rasmussen, Gudum, bevilges skilsmissen i december 1897. Marcus Wøldike skriver således i et brev 28. oktober 1897 til provst Rasmussen: "At skilsmissen ikke for længst er bevilget - eller snarest befalet - forstår jeg aldeles ikke".

Thea er nu alene med 7 børn, Elisabeth 18 år, Gurli 15 år, Otto 14 år, Andreas 11 år, Harald 9 år, Edvard 7 år og den yngste Theodor 1 år. Andreas på 11 år er åndssvag og kommer på Ebberødgaard. "Det er nu slemt, at jeg skal forvolde så megen ulejlighed i verden, men Herren ske Tak som giver gode mennesker vilje til at hjælpe", skriver Thea i et brev til Provst Rasmussen, da han sammen med kære gamle pastor Blicher (Ravnkilde?), har sørget for at Andreas optages på Ebberødgaard.

Øster Hornum præstegård set fra haven

N. P. A. Gade suspenderes 16. september og embedet passes i første omgang af pastor Barfod i Sønderholm. Den 22. oktober 1897 skriver Thea i et brev til Provst Rasmussen, at pastor Barfod har været her med en ny pastor Wested, "som jeg forstår, er udset til vikar her, og som jeg måske snart kan vente hertil. Måtte det nu blive til Guds Ære". Christian Frederik Wested konstitueres i embedet og det bliver til megen gavn for Thea. Han skal bo og spise i præstegården og får 2 kr. om dagen i løn plus fri befordring i embeds medfør. Såfremt præstegården ikke kan yde kosten, får han yderlige 1½ kr. om dagen. Sognet har i mange år været forsømt, og mange har løst sognebånd til pastor Koed i Skørping, men biskop Swane i Viborg håber og tror, at

de vil komme tilbage til Øster Hornum, hvis de får en god præst der. "Jeg anser ikke disse missionsfolk for intrigante", skriver han til Wested, da han beder denne overtage vikariatet.

Thea står tilbage med flere gældsposter, 200 kr. til svogeren Christian, 2000 kr. til Nicoline Cathrine Collet, en norsk dame, som er ven af familien plus flere mindre poster. Til sikkerhed for Nicoline Collets

penge laver Thea en panteobligation på hele hendes møblement. Det vurderes til 4385 kr. Hun har efter faderen, Jeremias Wøldikes død i 1887 arvet ca. 9000 kr., og skønt han havde efterladt en skriftlig udtalelse af sit ønske om, at hans enke, Elise Marie Møller Holst, skulle sidde i uskiftet bo, således at hun i sin levetid kunne støtte hans datter, og arven først efter hendes død blev udbetalt svigersønnen, som i sin studietid havde modtaget ikke ubetydelige forskud på samme, forlangte N. P. A. Gade skifte og fik altså udbetalt ca. 9000 kr. Året efter døde Theas faster, Sophia Amalia Wøldike, som i årene efter Jeremias' første kone, Georgine Kathrine Holsts død, førte hus for Thea, hendes far og broderen Otto. Hun havde ligeledes ønsket at tilgodese Thea, men også denne gang satte Niels Peter sig imod det, og resultatet blev, at arven blev delt i 3, således at Jeremias' broder Marcus og søsteren Sabine arvede hver en tredjedel og den sidste tredjedel gik til Gade. Sabine og Markus overlod deres andele til Elise, så hun kunne hjælpe Thea og børnene, når der var behov for det. [Oplysninger fra et brev fra Marcus Wøldike til Provst Rasmussen i forbindelse med skilsmissem].

Øster Hornum set fra engen – præstegården til højre, mejeriet til venstre

Thea befinder sig godt i præstegården og forpagteren viser hende megen velvilje. Hun glædede sig over at være ene med børnene og at kunne trække vejret let i sit kære barndomshjem og ”trøstede sig i Herren som hendes sol og skjold”. Befolkningen i Øster Hornum viser hende også megen sympati og ”venner fjernt og nær lader hende ikke lide nød”.

I april 1898 afskediges N. P. A. Gade og pastor Wested kaldes til embedet 1. august 1898. Thea skal nu forlade præstegården.

Edvard, Theodor og Harald fotograferet i Kolding julen 1899

Provst Rasmussen søger på Theas vegne om, at hun kan komme på finansloven, så hun kan få noget hjælp fra staten. Det resulterer i, at børnene indtil de fylder 18 år får 72 kr. årligt, dog ikke Andreas, som er kommet på Ebberødgaard, og derfor ikke belaster Theas økonomi. Thea selv får intet, fordi ”hun var højfrugtsommelig ved ægteskabets indgåelse”. Dette protesterer provst Rasmussen over, dels at hun var blevet gift 28. august 1878 og Elisabeth født 6. april 1879, altså har hun været højst været et par måneder henne ved vielsen, dels at man har set gennem fingre med graviditeten, da man antog Niels Peter som sognepræst.

Else Marie og Christian Frederik Wested

Thea har forberedt sig godt på at komme videre i tilværelsen. Hun sætter en del af indboet i præstegården på auktion gennem en annonce i Aalborg Stiftstidende, og hun lejer en lille forretning i Kolding fra oktober 1898, og inden de flytter fra Øster Hornum rejser hun til København for i et par måneder at lære noget om mode.

I oktober 1898 åbner hun så en modehandel i Søndergade 14, de små drenge Harald, Edvard og Theodor flytter med hende.

Auktion i Østerhornum Præstegaard.

Mandag den 18. dennes, Formiddag Kl. 10, afholdes efter Begjæring af Fru Elisabeth Gade, paa Grund af Flytning, Auktion i Østerhornum Præstegaard over en stor Del Bohave, fortrinlige Sengklæder, Køkken- og Bryggerredskaber, Haveredskaber, 8 store, smukke Kaffelovne, 2 store Fodposes, en Barnevogn m. m. m.

Af Bohavet fremhæves: Flere Jærnfenge med Madrats, et dobbelt Sengested, 2 Mahogni Sengesteder, et Skjenkebord, en Mahogni Kommode, et Røddetræs Jærnbaneur, en elegant Hængelampe, et Mahogni Salonbord, en Røddetræs Sofa, et Mahogni Herre-Skibeboard, et Fortepiano, et Søjleskab, Toiletspejl, et Mahogni Chatol (indlagt), Lænestole, polstrede Stole og Wienerstole.

Som Appendix sælges: 2 Trækstude, en Rensmaskine, en Vaskemaskine og ca. 600 Pd. Ost.

Kredit til 1. November dette Aar.

Hornum Herredskontor i Nibe, d. 7. Juli 1898.
Dædler.

Auktion i Østerhornum præstegård.

Mandag den 18. dennes, formiddag kl. 10, afholdes efter begæring af fru Elisabeth Gade, på grund af flytning, auktion i Østerhornum præstegård over en stor del bohave, fortrinlige sengeklæder, køkken og bryggersredskaber, haveredskaber, 8 store, smukke kaffelovne, 2 store fodposes, en barnevogn m.m.m.

Af bohavet fremhæves: Flere jernsenge med madras, et dobbelt sengested, 2 mahogni sengesteder, et skænkebord, en mahogni kommode, et nøddetræs jærnbaneur, en elegant hængelampe, et mahogni salonbord, en nøddetræs sofa, et piano, et søjleskab, toiletspejl, et mahogni chatol (indlagt), lænestole, polstrede stole og wienerstole.

Som appendix sælges: 2 trækstude, en rensmaskine, en vaskemaskine og ca. 600 pund ost.

Kredit til 1. november dette år.

Hornum herredskontor i Nibe, d. 7. juli 1898.

Dædler

Datteren Elisabeth er lærerinde på Albæk Hovedgård i Suldrup sogn. Otto er muligvis i lære i Hjørring, han skriver nemlig i et brev dateret 24. december 1899 til pastor Wested, at han er så glad for sin plads i Herning, meget bedre end den han havde i Hjørring. Hans Principal Dalgaard er så flink ved ham, og har foræret ham 10 kr. i julegave. Gurli er sikkert i huset et eller andet sted. Ved juletid 1899 er hun i nærheden af Kolding.

Sognets nye præst, Pastor Wested gifter sig i september 1898 med sin forlovede Else Marie Jensen, og de tager sig meget af Thea og børnene. Således lader Wested i efteråret 1898 1400 breve trykke, køber 1200 konvolutter og et tilsvarende antal 8 øres frimærker og sender til 1200 præster i Danmark med anmodning om økonomisk hjælp til Thea. Ca. 650 bidrag kommer ind fra 19. december 1898 til 23. juni 1899, og når udgifterne på 108 kr. 60 øre er trukket fra, er der 3500 kr. tilbage, som sættes i sparekassen i Øster Hornum.

Heraf får Thea udbetalt renterne, men får dog straks udbetalt 500 kr. som driftskapital. 1. maj 1900 overflyttes 2000 kr. til Landmandsbanken i Aalborg. Familien Wested og Thea holder gennem årene nær kontakt, men også med andre fra sognet skriver Thea, og nogle betænker hende også ved juleslagtingen. Otto skriver flere gange til pastor Wested også fra London og Tyskland. Blandt andet skriver han i maj 1909 fra London en tak, fordi Wested har hjulpet ham med en ansøgning på 500 kr., som er blevet ham bevilget. Billeder udveksles ligeledes familierne imellem.

I et julebrev fra 1899 skriver Thea, at hun har haft meget travlt i forretningen med at sørge for julegaver til kunderne, så travlt at hun ikke har fået skrevet til vennerne. Hun har fået en god og troende pige, Helene, til hjælp i huset. Pastor Wested har åbenbart advaret hende mod at fortælle om pengene til Gade, men som hun skriver i julebrevet ”De kan være ganske rolig. Det ville da være at friste Gud, og det gøres ikke ustraffet. Selv har jeg intet hørt fra eller om ham”. Fra 1. maj 1898 afsøner han 2 års forbedringshusarbejde i Vridsløselille Straffeanstalt. Nogle breve fra ham til pastor Levisen på Lolland viser, at han 23. juli og 6. november 1900 bor i Esbjerg og 23. april 1901 i København. 11. september 1901 skriver han fra Omaha i USA, hvor broderen Peter bor.

I samme julebrev fra 1899 fortæller Thea, at svogeren Christian Gade, som de skyldte penge ved skilsmis- sen, hele tiden havde sagt, at dem kunne han altid få, og fik han dem ikke, var det også ligegyldigt. Nu plagede han om at få dem, og hun havde lovet ham dem, når pastor Wested skulle afregne det han skyldte hende. Wested skriver og spørger, hvad han skal betale i renter, ”men kære pastor Wested, jeg vil da hver- ken eje eller have renter af de penge fra Dem, De har da virkelig haft udgifter og ulejlighed nok af mig endda”. Men hun har så sagt til svogeren, at han kan hente sine penge i præstegården i Øster Hornum 1. marts. ”Jeg vil da ikke leve af hans barmhjertighed”.

Modehandlere.

Buhl Margrethe, Østergade 24
 Christensen Josephine, »Lotus«,
 Jernbanegade 8, ☎ 494
 Fink Dorthea, Helligkorsgade 10
 Gade Thea, Søndergade 14
 Holst Laurine, Helligkorsgade 12
 Illum A C, Østergade 4, ☎ 201
 Moesmann Manna J, Losbyg. 1
 Møller Nora, Østergade 26
 Petersen Karoline, Helligkorsg. 3
 — Vilhelmine S H, Østergade 9
 Ørntoft Marie L, Jernbaneg. 7

Thea klarer sig godt, og i 1905 har hun en elev, en ekspeditrice og en direktice ansat i forretningen foruden en husbestyrerinde.

Theas stedmoder sørger for at Elisabeth kommer på Th. Langs semi- narium i Silkeborg i 1901, hvorfra hun dimitterer i 1905. Gurli emi- grerer til USA i 1903. Harald konfirmeres i 1902 og Edvard i 1904, og så flytter de hjemmefra, sandsynligvis for at komme i lære, for kun Theodor nævnes på mandtalslisten i 1905. Thea får nogle gange lidt ekstra udbetalt til drengenes uddannelser, men ellers får hun renterne ca. 2 gange om året.

Stadsarkivet i Kolding har været så venlige at udlåne dette billede, der forestiller Søndergade set fra syd ca. 1910. Søndergade 14 ligger på venstre for baneoverskæringen. Søndergade 14 er matrikelnummer 521b og det andet hus for baneoverskæringen, vistnok det med kvisten.

I 1907 får hun mulighed for at købe den ejendom, hun hidtil har siddet til leje i for 16.000 kr. Hun rådfører sig med sin onkel pastor Chr. Borch i Randlev og han råder til at en kristen håndværker i Kolding skal se på ejendommen og vurdere om det er et godt køb.

*Det aldrende par – Thea og Niels Peter Andersen
Gade*

Murermester August Poulsen siger god for ejendommen og anser handelen for særdeles fordelagtig for hende. Thea har besøgt Randlev præstegård i maj 1907. ”Hun er til min forundring langt mere praktisk, end jeg havde tænkt, klarer sig godt med sin forretning og var i det hele så frejdig og fortrøstningsfuld, at det var en hel glæde at høre hende tale om sin stilling nu”, skriver Chr. Borch til pastor Wested 25. maj 1907. Hun får derfor restbeløbet på knap 2000 kr. udbetalt.

I april 1912 kommer Niels Peter hjem fra USA, og da Thea i 1928 dør, sidder han i uskiftet bo, hvoraf man må slutte, at de må have giftet sig igen.